

τίδος κ' ἐπιμελείας. Μὲ τοῦτο δὲν ἐννοοῦμεν ὅτι, ἂν ὁ κύριος Ὀρφανίδης ἀφορᾷ εἰς τὸ νὰ διαιπρέψῃ ποτὲ φιλολογικῶς, δὲν ἔχει ἀκόμη ἀνάγκην νὰ μελετήσῃ ἐπὶ πολὺ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς, τοὺς δι' ἡμᾶς αἰωνίους τύπους τῆς φιλοκαλίας, πρὶν μορφώσῃ ὕφος ἀληθῶς ἄξιον τοῦ φωτὸς τῆς δημοσιότητος, οὔτε ὅτι τὰ καλῆτερα τοῦ Τοξότου μέρη δύνανται ἀκόμη νὰ κριθοῦν ἄλλως ἢ ὡς μιμήσεις.

— Τὰ κατ' Ἡρώκα καὶ Δεανδροῦν, ὑπὸ Ι. Ι. Σκυλίτση, ἐν Σμύρῃ. Καὶ ἄλλη παραφυὰς τῆς Σουτζικῆς ποιήσεως. Ἡ σιχουργία τείνει πρὸς μίμῃσιν τῆς σιχουργίας τοῦ Παναγιώτου Σούτζου καὶ ἄλλων συγχρόνων· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι ἄρρυθμος, ἀλλ' εὐρίσκονται εἰς αὐτὴν καὶ τινα χαρίεντα καὶ πρωτότυπα μέρη. Ὁ ποιητὴς δὲν κατέχει τὴν γλῶσσαν. Ἐν γένει παραφράσας τὸν Μουσαῖον, μετημφίεσε τὴν ἀρχαίαν Μοῦσαν μὲ τῆς νέας Βυρωνίου ποιήσεως τὸ παρδαλὸν φόρεμα. Τινὲς δ' ἐπιτυχεῖς σίχοι τοῦ ποιήματος δὲν ἀρκοῦν διὰ νὰ δικαιολογήσουν τὸ ὅλον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἔλασσον κρίσεως, εἶναι ὅμως ἐγγυήσεις ὅτι ὁ νέος ποιητὴς, ἂν ἀληθῶς ἐμπνέεται ἀπὸ πνεῦμα μουσῶν, καὶ ἐμβριθῶς δοθῇ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ποιήσεως, καὶ πυνκνώσῃ μὲ ἰδέας τὴν φαντασίαν του, δύναται ποτὲ νὰ καθέξῃ ἔντιμον θῆσιν εἰς τὸν Ἑλικῶνα τῆς νέας Ἑλλάδος.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ τοῦ Κ. Σκαρλάτου Δ. Βυζαντίου, ἐκδιδόμενον ὑπὸ Α. Κορομηλά. Τὸ μέρος τοῦτο προχωρεῖ μέχρι τοῦ γράμματος Π, καὶ τὸ τρίτον καὶ τελευταῖον μέρος εὐρίσκεται εἰς τὰ πιεστήρια. Τῶν λεξικῶν τὰ πρῶτιστα προτερήματα εἶναι τὸ πλήρες, τὸ περιεκτικόν, τὸ ἀκριβές, τὸ εὐμέθοδον, προσθετέον καὶ τ' ὀλιγόλογον. Ἡ παλαιὰ Κιβωτὸς ἦτον πλήρης καὶ περιεκτικὴ, κατὰ μέγα μέρος καὶ ἀκριβής. Ἀλλὰ ποῦ ἡ μέθοδος; ποῦ ἡ συγτομία; Περιεῖχε

λέξεις, σημασίας, ἐξηγήσεις, παραδείγματα μίγδην καὶ ἀτάκτως ἐπισεσωρευμένα, ἀληθῆς κιβωτός. Μετ' αὐτὴν ἴδομεν τὸ λεξικὸν τοῦ Γαζή, μεταφρασθὲν, ὡς γνωστὸν, ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ, καὶ εἰς ὃ ἐπομένως ἀντὶ τῆς νεοελληνικῆς κυριολεξίας ἀντετάττετο εἰς τὴν ἑλληνικὴν λέξιν ἢ μεταφρασίς τῆς Γερμανικῆς περιφράσεως, καὶ τ' ἀνάπαλιν, ἀντὶ τῆς νεοελληνικῆς περιφράσεως ἐζητεῖτο λέξις ἀντιστοιχοῦσα εἰς τὴν Γερμανικὴν κυριολεξίαν, καὶ πολλάκις εὐρίσκετο ὀλίγον ἀπέχουσα τῆς γερμανικῆς ἐξηγήσεως, ἣτις ἀπείχε τῆς ἑλληνικῆς πρωτοτύπου. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἡ νεοελληνικὴ λέξις συνέβαινε πολλάκις νὰ μὴν ἀνταποκρίνηται εἰς τὴν ἑλληνικὴν τὴν ὁποίαν ἐξήγει. Τὸ τοῦ Κούμα ἔφερε τὸν χαρακτήρα τῶν πλείων συγγραμμάτων τοῦ Κούμα· ἔγινε πρὸς ὄφελος τοῦ συντάξαντος μᾶλλον ἢ τῶν δι' οὓς συνετάττετο. Ἦλθε μετὰ ταῦτα ἡ δευτέρα ἔκδοσις τοῦ λεξικοῦ τοῦ Γαζή ὑπὸ Κ. Ματακίδου καὶ Γκαρπολά. Ἐδῶ τὸ κακὸν ἐκορυφώθη. Οἱ ἐπιδιορθωταὶ τοῦ λεξικοῦ τούτου ὅπου εὗρον ἐσφαλμένην γραφὴν, ὅπου λέξιν τὴν ὁποίαν σχολιασαὶ καὶ κριτικοὶ ἀπέρριψαν, ὅπου ξένην λέξιν μὴ ἑλληνικὰ γραμμένην γράμματα, τὴν ἥρπασαν, καὶ ἀνθύλευσαν μὲ αὐτὴν τὰς σελίδας τῶν διὰ νὰ τὰς ὀγγώσωσιν. Ἄν ὑπῆρχεν ἵχνος ἀκριβείας εἰς τὸ λεξικὸν τοῦ Γαζή, ἀπωλέσθη εἰς τὴν μετατύπωσιν. Εἰς μέθοδον οὐδὲ κἂν ἡ ἐλαχίστη προσοχὴ ἐδόθη, καὶ τὸ νέον λεξικὸν ἀπετέλεσε τρεῖς ὀγγώδεις τόμους ὡς τὸ εὖ νὰ ἦτον ἐν τῷ πολλῷ. Τὸ λεξικὸν τοῦ κυρίου Σκαρλάτου ἀπέφυγεν ὅλων τῶν πρὸ αὐτοῦ τὰς ἐλλείψεις. Εἶναι μονότομον, κ' ἐπομένως κατὰ σύγκρισιν εὐωνον. Εἶναι οὐχ ἥττον πλήρες, μηδεμιᾶς ἀληθῶς ἑλληνικῆς καὶ ὀρθῆς λέξεως ἐλλειπούσης, μηδεμιᾶς σημασίας παραμεληθείσης. Εἶναι εὐμέθοδον, καὶ αἱ σημασίαι ἔπονται λογικῶς ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην, ὥς νὰ βοηθῶσι τὸ τοῦ σπουδάζοντος πνεῦμα, καθισῶσαι ἐκ πρώτης ὄψεως καταφανῆ τὴν μεταξὺ τῶν σημασιῶν συνάφειαν καὶ ἀλληλουχίαν, περιττὴν δὲ τὴν ἐγκαταρίθμησιν καὶ ἄλλων σημασιῶν ἐκπηγαζουσῶν ἐκ τῆς συναφείας ταύτης. Τέλος

ὁ πεπαιδευμένος φιλόλογος κύριος Βυζάντιος δὲν ἠρκέσθη εἰς μόνας τὰς πηγὰς τῶν ξένων λεξικογράφων, ἀλλ' ἠντλησεν εἰς τὴν βαθεῖαν γνῶσίν του τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας, ὥστε τὸ πόνημά του δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς πρωτότυπον, καὶ οἱ ξένοι αὐτοὶ δὲν θέλουν ἀνωφελῶς τὸ συμβουλευθῇ εἰς τὰς λεξικογραφικὰς ἐργασίας των.

— Ἑλληνικὴ Γραμματικὴ ὑπὸ Ἰακώβου Πιτζιπίου· ἐκδοθεῖσα εἰς Ὀδησσόν. Τὰ προτερήματα τῆς γραμματικῆς ταύτης εἶναι τὸ εὐμέθοδον καὶ τὸ σύντομον. Περιέχει ὀλιγίστους μὲν ὅρους καὶ ὀρισμοὺς ἐκ τῆς Γενικῆς Γραμματικῆς, ὅλους δὲ συντόμως καὶ εὐκρινῶς ἐκτεθειμένους τοὺς κανόνας τῆς τεχνολογίας, τῆς ἐτοιμολογίας καὶ τῆς συντάξεως. Δι' αὐτῆς τῆς γραμματικῆς τὸ παιδίον μυεῖται εἰς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης τ' ἀναγκαϊότερα, χωρὶς νὰ ταφῇ τὸ πνεῦμά του, ὑπὸ πλήθος κανόνων ἀκαταλήπτων καὶ θεωριῶν φιλοσοφικῶν, ἀσχολουσῶν πολλάκις ματαίως καὶ νόας ὀριμωτέρους καὶ μᾶλλον ἐξησκημένους.

— ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ἥτοι συλλογὴ τῶν περὶ τὴν ἀναγεννωμένην Ελλάδα συνταχθέντων πολιτευμάτων, Νόμων καὶ ἄλλων ἐπισήμων πράξεων, ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τέλους τοῦ 1832, ἐκδιδόντος Ἀνδρέου Ζ. Μάμουκα [ὑπουργικοῦ συμβούλου παρὰ τῇ Γραμματείᾳ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν]. Ὁ διανοητικὸς ἀγὼν τοῦ ὁποίου θέατρον ἐγένετο ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀναστάσεώς της, καὶ ὅσις μέχρι τοῦδε δὲν ἔπαυσεν ἀκόμη τροπολογῶν τὰς ἰδέας, ὠθὼν πρὸς τὰ πρόσω τὸ ἔθνος καὶ χαράττων τὴν ὁδὸν, δι' ἧς αὐτὸ ἔμελλε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν προωρισμένην αὐτῷ θέσιν, ἦτον οὐχ ἥττον περίεργος καὶ σπουδῆς ἄξιος ἀπὸ τὸν πολεμικόν του ἀγῶνα. Ἐθνος ἀμόλυντον ἀπὸ τὰς σοφιστίας τῆς ἀπ' ἄμβωνος πολιτικῆς τῆς συνταγματικῆς Εὐρώπης, κατέρχεται εἰς τὸ σάδιον ἐπὶ τοῦ ξίφους τοῦ σρηρίζοντος, καὶ ἐκεῖ τὴν δύναμίν του συναισθανόμενον, περιβλέπεται καὶ μελετᾷ τὰ δικαιώματά του καὶ τὴν ὁδὸν τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς τῷ ἐχάραξεν· ἄκρῳ ποδὶ ἐξετάζει τὸ ἔδαφος ἐφ' οὗ πατεῖ, καὶ προο-

δεύει καθ' ἣν διεύθυνσιν ἡ ὀρθή του σκέψις, ἡ ἔμφυτός του ῥοπή συντηρήσεως καὶ αἱ μεγάλαι περιστάσεις ὑφ' ἃς εὐρίσκεται, ὁδηγεῦσιν αὐτό. Αἱ νομοθεσίαι του δὲν ἔχουν προηγούμενα, δὲν ζηρίζονται εἰς προτιμήσεις· λαμβάνονται ἀπὸ αὐτὴν τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν τοῦ ἔθνους κατάστασιν. Ἡ μελέτη τῶν πράξεων τῆς τότε νομοθεσίας του ἀναλογεῖ μὲ τὴν σπουδὴν τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου, Ξελήσαντος νὰ μάθῃ ἀπὸ τὰς πρώτας φωνὰς βρέφους μὴ κοινωνήσαντος μὲ ἄλλα ὄντα ἀκόμη, ποία ἦτον ἡ πρώτη ἀνθρωπολάλητος γλῶσσα. Τὰ διεσπαρμένα ταῦτα ἀπομνημονεύματα τῆς διανοητικῆς καταστάσεως τοῦ ἔθνους ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῶν διαφόρων αὐτῆς φάσεων, εἶχον ἀρχίσει νὰ ἐκλείπουν καὶ νὰ λησμονῶνται, ὅταν ὁ κύριος Μάμουκας ἐν καιρῷ ἀκόμη συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ σώσῃ αὐτὰ τῆς παντελοῦς ἀπωλείας, καὶ συναθροίσας αὐτὰ εἰς ἰδιαιτέραν ἐκδοσιν, νὰ τὰ δημοσιεύσῃ.

Ἡξεύρομεν ὅτι πολλῶν τεμαχίων ἐσώζοντο δύο μόλις καὶ πολλάκις ἐν καὶ μόνον ἀντίτυπον, τὸ ὁποῖον ἂν ἀπώλυτο, ἤθελεν ἀφήσει μέγα χάσμα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νομοθεσίας μας. Ὁ κύριος Μάμουκας συνήθροισε καὶ αὐτὰ, καὶ μὲ ὁρησκευτικὴν ἀκρίβειαν ἐσημείωσε πάντοτε τὰς διαφόρους γραφὰς, ὅπου εἰς διάφορα ἀντίγραφα ἀπήντησε τοιαύτας. Τίς Ἕλλην δὲν θέλει μὲ πάλλουσαν καρδίαν ἀναγνώσει τοὺς θεσμοὺς ἐκείνους τοὺς ὁποίους συνέταττον οἱ πληρεξούσιοι τοῦ ἔθνους ὑπὸ τὰ σεβάσματα ἄλση τὰ ὁποῖα ἠλευθέρωσαν μὲ τὸ ξιφὸς των, καὶ τίνα δὲν θέλει συγκινήσει ἡ ζωηρὰ ἐνθύμησις τῶν καιρῶν ἐκείνων τῶν ζωηρῶν ἐλπιδῶν καὶ τῆς δραστηρίου ζωῆς;

— ΣΤΑΔΟΓΗ τῶν ἀρχαίων ἐφημερίδων ὑπὸ Κ. Ν. Λεβιδῆ. Ἡ ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως δὲν δύναται νὰ γραφῇ ὑπὸ συγχρόνων, διότι οἱ σύγχρονοι ζοῦν καὶ πνέουν εἰς τὴν αὐτὴν τῶν παθῶν, τῶν σχέσεων, τῶν ἀτομικῶν καὶ κομματικῶν συμφερόντων ἀτμοσφαῖραν εἰς ἣν συνέβησαν καὶ ὅσα ἠθελον ἐξιστορήσει. Ἡ ἀδέκατος ἱστορία ἐπὶ τάφων μόνον καταθέτει σεφάνους,

τῶν δὲ ζώντων ἱστορία εἶναι αἱ ἐφημερίδες. Εκκεῖ οἱ ἄνθρωποι, αἱ φατρίαι, αἱ δοξασταὶ κατοπτρίζονται καθ' ὅλην τὴν ἀτομικότητα, οὐδ' εἶναι φόβος μὴ ἡ ἀλήθεια καταπνιγῇ ὑπὸ τὴν φωνὴν τοῦ ἐγωΐσμοῦ, διότι ὁ ἐγωΐσμος ἀποκρούει ἐγωΐσμον καὶ ἀποκλειστικότης ἀποκλειστικότητα, καὶ οὕτω συντηρεῖται ἡ ἰσορροπία. Ἀλλαχοῦ ὑπάρχει ἐν τὸς πολυανθρώπων καὶ ἡρέμα πως μεταβαλλομένων ἐθνῶν, τάξεις ὑποκριτῶν τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ δράματος, καὶ τάξεις θεατῶν, ἥτις χειροκροτεῖ μόνον, καὶ καταστρώνει ἐκείνης τὰ πρακτικά. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, γέροντες καὶ βρέφη εἴμεθα αὐτοὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἐμβριθοῦς τραγωδίας, οὐδὲ εἰς ἐξ ἡμῶν ἐπέβλεπεν ὡς ἐκ κονίστρας τὸ δράμα μὲ ἀδιάφορον βλέμμα. Ἀλλ' ὅταν ἡ διαδοχὴ τῶν ἐτῶν μᾶς καταστήσῃ ἱκανοὺς νὰ προσβλέψωμεν πρὸς αὐτὸ παύσαντες τοῦ νὰ ταυτιζόμεθα μὲ τὰς περιστάσεις του, τότε ποίαν θέλομεν ἔχει ὕλην πρὸς οἰκοδομὴν τῆς ἱστορίας τῶν ἐνδόξων ἐκείνων ἐτῶν δὲν εἶναι φόβος μὴ ὁ χεῖμαρος τῶν συμβάντων, ὁ μεθ' ὁρμῆς καταρρέων εἰς ἔθνος ἀναγεννηθὲν καὶ ἀκατασχέτως ὁρμῶν πρὸς τὰ πρόσω, κατακλύσῃ τῶν ἀρχαίων συμβάντων τὴν μνήμην; Ποῦ θέλομεν προσφύγει τότε; εἰς τὰς ἐφημερίδας αὐτὰς, αἵτινες ἐπὶ τῶν τόπων, καὶ ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν πραγμάτων γραφεῖσαι, φυλάττουν ἀμετάβολον τῶν χρόνων ἐκείνων τὸν χαρακτήρα, Ἡ συλλογὴ αὕτη μετὰ τὴν τοῦ Κ. Μάμουκα θέλουν εἶσθαι τὸ μόνον ὁρατὸν λείψανον τῆς ἐπαναστάσεώς μας, ἀφοῦ ἐκλείψουν οἱ πρόμαχοί της, ὡς ἡ ἀνεξαρτησία καὶ ἡ ἐλευθερία μας εἶναι καὶ ἔσονται τὸ ἀόρατον καὶ ἠθικὸν αὐτῆς ἀποτέλεσμα. Ὁ πρῶτος τόμος τῆς συλλογῆς, ἐκδοθεὶς ἤδη περιέχει τὰ Χρονικὰ τοῦ Μεσολογγίου, ὁ δεύτερος τὴν Γενικὴν ἐφημερίδα μέχρι τοῦ 1829, καὶ ὁ τρίτος τὸν Φίλον τοῦ Λαοῦ καὶ τὰς λοιπὰς ὀλιγοφύλλους ἐφημερίδας.